

Otišao je jedan od naših zadnjih polihistora

Stamać je najprije krenuo putem glazbe – bio je violinist u orkestru HNK-a, a zatim je na nagovor Jure Kaštelana postao asistent na Katedri za teoriju književnosti na Filozofskom fakultetu, da bi napredovao do zvanja sveučilišnog profesora i statusa akademika

ZAGREB » «Od djetinjstva do današnjeg dana, nikada u životu nisam gledao na život niti se postavljao na način da živim kako bih ispostavio određene račune. Roden sam zato da se bavim ovim čime se bavim. Ja sam hrvatski pisac, bavim se hrvatskim jezikom i kulturom i tako ću se baviti dok mi život to bude omogućavao i dopuštao» – rekao je u jednom od rijetkih intervjua Ante Stamać, div hrvatske kulture koji je preminuo preksinoć u Zagrebu u svojoj 78. godini. I u ovoj se tvrdnji može nazrijeti nepokolebljiva vjera u ono što je smatrao svojim poslanjem i upornost kojom ga je slijedio, stameno gradeći karijeru znanstvenika, pisca, prevoditelja i predavača.

Akademik Ante Stamać rođen je 9. listopada 1939. na otoku Molatu, u obitelji gimnazijskih profesora i filologa. Marljivost i svestranost obilježila je njegovo školovanje: na Filozofskom fakultetu u Zagrebu studirao je komparativnu književnost i engleski jezik, muzikologiju i povijest umjetnosti u Ljubljani, a filozofiju i germanistiku u Beču. Bio je stipendist Herderove zaklade u Beču te Humboldtove zaklade u Berlinu i Göttingenu.

U opoziciji

Nakon završena oba fakulteta, Stamać je krenuo putem glazbe – prvi posao nakon stečene diplome dobio je u orkestru Hrvatskog narodnog kazališta kao violinist, a nedugo zatim postao je i glazbeni urednik Muzičkog salona Studentskog centra u Zagrebu. Uslijedio je jedan od velikih prevrata koji mu je kasnije odredio karijeru: poslušao je prijedlog pjesnika i profesora Jure Kaštelana da mu postane asistent na Katedri za teoriju književnosti na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta. Bilo je to godine 1971. Napredovao je kasnije do zvanja

sveučilišnog profesora i voditelja Katedre.

Stamać je uvijek bio u oštroj opoziciji prema komunističkom režimu, koji mu se pak svetio i proganjao ga. Robijao je na Golom otoku, a podmetanja koja je otrpio uključivala su i objede da je svojim pjesništvom nadahnjivao ustaško djelovanje.

Iako je bio protiv represivnog režima, uvažavao je i one koji su mislili drugačije od njega.

– Uvijek je bilo dobrih ljudi, ali i onih loših. I tada je također bilo sjajnih partijaca koji su prepoznali moja znanja, sposobnosti i zalaganje i omogućili mi da »preživim« i nastavim sa školovanjem i unaprjeđenjem svog djelovanja – rekao je svojedobno Stamać, poimence navodeći dva čovjeka koja su mu to omogućila – dramatičara Marijana Matkovića i pjesnika Juru Kaštelana. Iako komunisti, podržali su ga u vremenima najžešćeg progona i omogućili mu da se nastavi baviti književnošću – kroz pisanje, prevodenje, teorijski i profesorski rad.

Cijenjeni profesor

Kaštelanu je vratio dug postavši njegov veliki zagovaratelj i promicatelj vrijednosti njegova djela – posvetio mu je nekoliko studija koje su danas polazište teorijskog izučavanja Kaštelanova opusa.

Na odsjeku Kroatistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Stamać je bio izuzetno cijenjen profesor. Od studenata je zahtijevao mnogo, bio je vrlo strog, njegovi kriteriji bili su visoki i ljutilo ga je kad ih neki nisu uspijevali zadovoljiti. Generacije kroatista pamtit će ga kao erudita i intelektualca koji je znao prenijeti strast prema jeziku i poeziji.

Stamaćev prevoditeljski rad osobito je cijenjen – zaslužan je za prvoklasne prijevode njemačkih klasika, od Goethea i Nietzschea

do Rilkea i Hofmannsthal. Uvijek aktivan u kulturi, bio je tajnik Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (u HAZU je primljen 2002. Godine), član Predsjedništva HAZU-a, potpredsjednik Matice hrvatske, predsjednik Hrvatskog filološkog društva, glavni urednik časopisa Republika, član uredničkih kolegija časopisa Razlog, Telegram, Umjetnost riječi, Croatica...

Prema medijima je bio kritičan, oštro je ustajao protiv površnosti, pristranosti i spektakularizacije medija, koje je smatrao odgovornima i za srozavanje kulture.

Vrhunski erudit

– Istinski vrijedna književna djela u Hrvatskoj oblikovala su razvoj hrvatskog naroda, društva, jezika i kulture, a unatoč tome, u Hrvatskoj se dogodilo to da kompetentni ljudi nemaju nikakva udjela, niti im se daje ikakva zasluga za njihova postignuća i zalaganja, već ih se kalja i omalovažava, rekao je u jednom od posljednjih javnih istupa.

Ante Stamać je bio predsjednik Društva hrvatskih književnika u dva mandata – od 1981. do 1984. te od 1991. do 1992., u sklopu kojeg je sudjelovao u uredništvu kultne edicije Stoljeća hrvatske književnosti. Od obilja knjiga koje je objavio – kao pjesnik, urednik, prevoditelj ili teoretičar – izdvajaju se naslovi »Rasap« (1962), »Sa svijetom jedno« (1965), »Smjer«

Ante Stamać, studeni 2010.

(1968), »Doba prisjećanja« (1968), »Dešifriranje Vage« (1972), »Odranske poredbe« (1982), »Žalostinke« (1991), »Crne rupe, mračni soneti« (1995), »Izabrane pjesme« (1997.), »Zvonki moteti« (2004), »Molat« (s T. M. Bilosnićem, 2006), »Vrijeme, vrijeme« (2007) i »Your and My Signs« (2008), »Književni život« (1993.), »Na prijelazu« (1996), »Vrijednosti, pogledi i ogledi« (1998), »Moje motrište« (2006).

– Svestrano obrazovan, bio je jedan od naših zadnjih polihistora. Resila ga je vrhunska erudicija i intelektualna znatiželja. Bio je jedan od najdarovitijih i najobrazovanijih pisaca generacije razlogovaca, a kao poliglot značajan prevoditelj djela Nietzschea, Goethea, Rilkea i Joycea, vrhunski teoretičar književnosti, antologičar i sveučilišni profesor. Svojim radom skladno je spajao znanost i umjetnost. Hrvatska akademija trajno će čuvati uspomenu na svog istaknutog člana, akademika Antu Stamaća, izjavio je predsjednik HAZU-a akademik Zvonko Kusić.

Maja HRGOVIĆ